

UŽSIENIO NEFORMALIOJO UGDYMO LIETUVIŠKŲ MOKYKLŲ POREIKIO TYRIMO ANALIZĖ

Tyrimo tikslas. Sužinoti užsienio neformaliojo ugdymo įstaigų (lituanistinių mokyklų, darželių ir kitokio pobūdžio) veiklą, poreikius bei įvertinti jų lūkesčius.

Tyrimo uždaviniai.

1. Sužinoti lituanistinio ugdymo įstaigų veiklą - besimokančiųjų skaičių, pedagogų išsilavinimą, dėstomų dalykų sąrašą.
2. Įvertinti lituanistinio ugdymo įstaigų poreikius ugdymo procesui tobulinti.
3. Konstatuoti užsienio lituanistinio švietimo lūkesčius iš Lietuvos institucijų.

Tyrimo analizė.

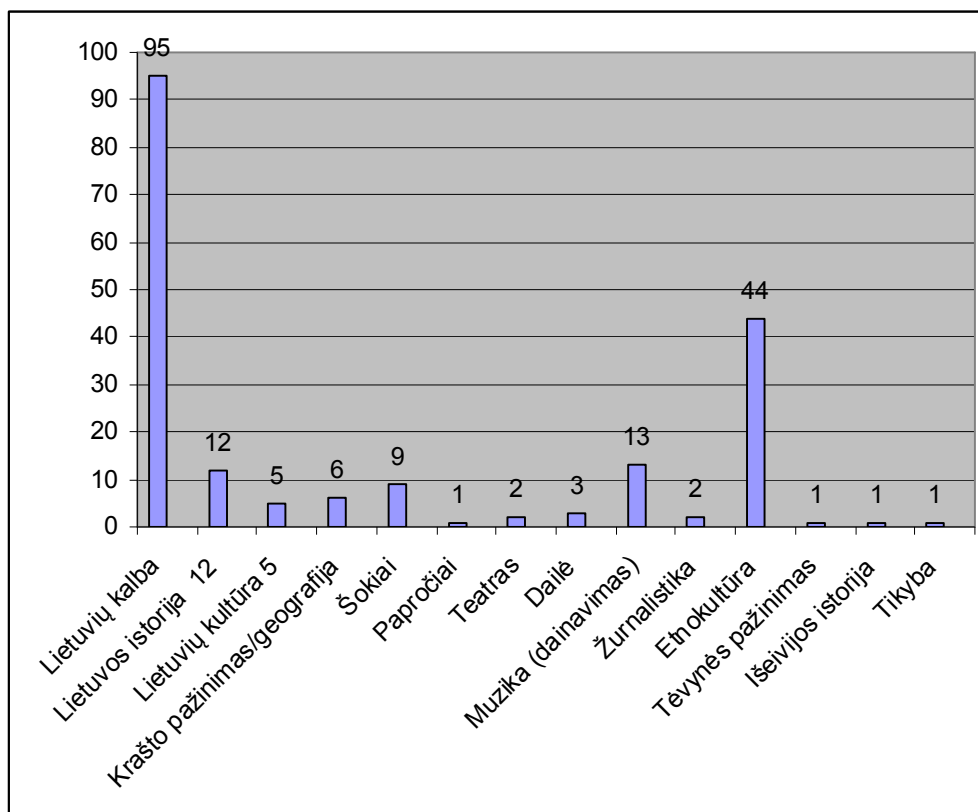
2013 metų lapkričio – gruodžio mėnesiais Vilniaus lietuvių namų Užsienio lietuvių švietimo centras vykdė užsienio lietuviškų neformaliojo ugdymo mokyklų poreikio tyrimą. Lituanistinėms mokyklėlėms jų elektroniniais paštų adresais buvo išsiųstas prašymas užpildyti parengtą lentelę, kurioje prašoma informacijos apie: mokinių skaičių, mokytojų skaičių, mokytojų pedagoginį išsilavinimą, kokie mokomieji dalykai dėstomi mokykloje, įstaigos poreikius bei lūkesčius. *Viso tyrime dalyvavo 95 lituanistinės mokyklos iš 171 esamų, tai sudaro 55,5% visų užsienio neformaliojo švietimo lietuviškų mokyklų.* Tyrėjų nuomone šis skaičius rodo, kad truputis daugiau nei pusė esančių mokyklų yra aktyvios, suinteresuotos teikti informaciją ir besitikinčios atgalinio ryšio. Dvi lituanistinės mokyklos atsisakė teikti bet kokią informaciją ir teigė neturinčios nei poreikių, nei lūkesčių.

Tyrimas parodė, kad lituanistinėse mokyklėlėse dirba beveik 3 kartus daugiau pedagoginį išsilavinimą turinčių mokytojų t.y. atitinkamai 433 mokytojai ir 103 darbuotojai arba 80,8% ir 19,2%, nei be išsilavinimo. Šie skaičiai nutiekia pozityviai, kadangi įrodo, kad daugiausia šeštadieninėse mokyklėlėse dirba pedagogai. Tiesa, tyrimo metu neišaiškėjo, ar jie yra dalykininkai, ar pradinių klasių, ar priešmokyklinio/ikimokyklinio ugdymo pedagogai. Kita vertus, esant emigracijoje, rasti tikslingai pasirengusi mokytoją ir entuziastą, dirbantį neatlygintinai, būtų labai sunku. Nors visos mokyklos ir jų administracija stengiasi, kad pedagoginis kolektyvas būtų išsilavinęs, turėtų pedagoginius pagrindus, suvoktų ugdymo sistemą, gebėtų planuoti bei

pasinaudoti metodine medžiaga, gerbtų ir mylėtų vaikus. Pavyzdžiui, JAV mokyklose ne pedagoginį išsilavinimą daugiausiai turi mokytojų padėjėjai. Spauldoje ir internetiniuose portaluose (pvz. mama.lt) galima rasti pasisakymų, esą šeštadieninėse mokyklėlėse dirba nekompetentingi mokytojai, tačiau tyrimo metu pedagogų kompetencija nebuvo vertinama, todėl nei patvirtinti, nei paneigti to šio tyrimo rezultatai negali.

Tyrimo dalyvavusiose mokyklose mokosi 4092 mokiniai. Mokinių skaičius svyruoja nuo 6 (Barselonos lituanistinė mokykla, Ispanija) mokinių iki 557 (Maironio Lemonto mokykla, JAV). Didžiausios mokyklos yra įsikūrusios JAV, be to jos turi ne tik skaitlingiausių, bet ir seniausių mokyklų statusą. Šios mokyklos įkurtos po II-ojo pasaulinio karo, tęsiant lietuvių pabėgėlių stovyklose vykdytą mokymą. Nors galima manyti, kad *vidutiniškai vienai mokyklėlei tenka 43 mokiniai, tačiau mokinių skaičiai labai svyruoja*. Taip pat dalis apklaustųjų pastebi, kad lankančių mokinių skaičius keičiasi kiekvieną rudenį ir kartais netgi metų eigoje. Mokinių arba sumažėja, t.y. išvyksta, arba prisijungia naujai atvykusių tėvų vaikai.

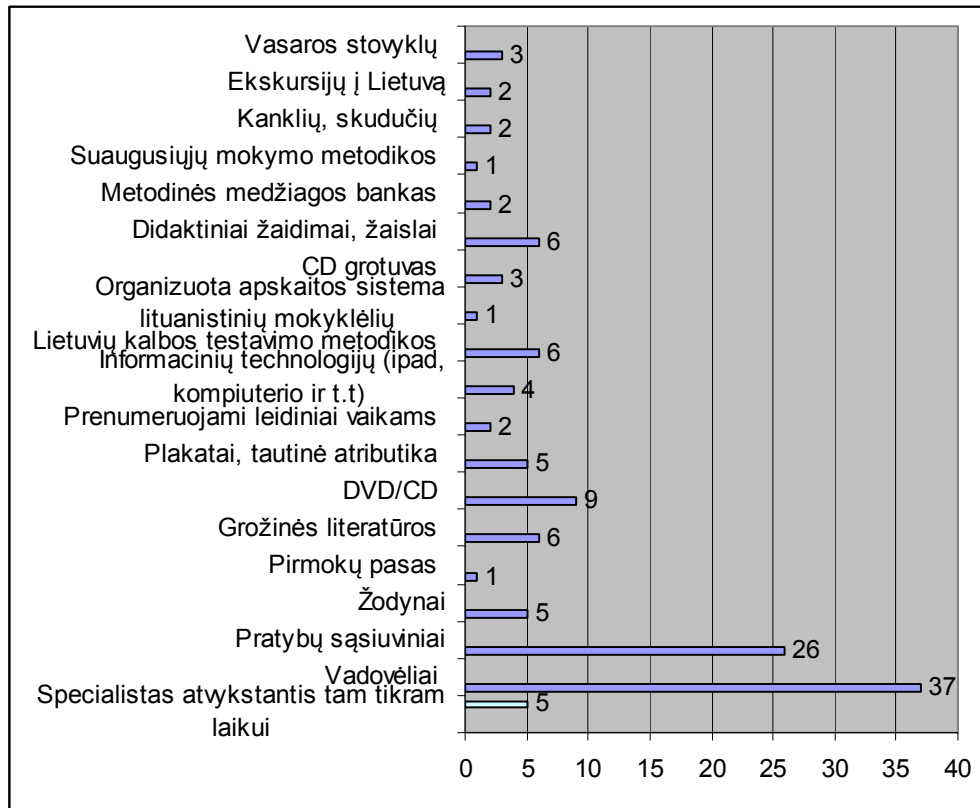
Tyrimo metu buvo prašyta pažymėti, kokie mokomieji dalykai dėstomi mokyklų užsiėmimuose (1 pav.) . *Visose tyrimo dalyvavusiose įstaigose dėstoma lietuvių kalba - tai pažymi 100% respondentų.. Antras pagal dažniausiai dėstomų dalykų - etnokultūra (tai pažymi 46,3% respondentų)*. Reikia pažymėti, kad kai kuriose mokyklose dėstoma istorija (12,6%) arba panašaus pobūdžio krašto pažinimas/geografija (6,3%). Dalį užsiėmimų vaikai šoka (9,4%) ir dainuoja (13,6%). Tokie užsiėmimai kaip papročių puoselėjimas, žurnalistika, tėvynės pažinimas, išeivijos istorija, tikyba vyksta tik pavienėse mokyklose. Galima manyti, kad tai įtakoja aplinka (pvz. išeivijos istorija yra dėstoma JAV mokyklose), arba pedagogo specializacija (pvz. žurnalistika dėstoma Kaliningrado srities Baltijos universitete lietuvių kalbos fakultatyve dėstytojos V. Lopetienės), arba tiesiog taip netradiciškai bei klaidinančiai pavadintos istorijos, literatūros ir kultūros pamokos. Kiti dėstomi dalykai yra abejotino tikslingumo ir gal būt reikėtų diskutuoti apie visiems bendrų dėstomų dalykų privalomumą. Tai leistų konkrečiau teikti metodinę pagalbą, rengti tikslingus seminarus, dalytis gerąja patirtimi tarpusavyje. Kaip pasiskirstė dėstomi dalykai matome 1 paveikslėlyje.



1 pav. Dėstomi dalykai užsienio lituanistinio ugdymo įstaigose

Vienas esminių klausimų buvo apie lituanistinių įstaigų poreikį (2 pav.) . Atsakymus matome 2 paveiksle. Didžiausias poreikis yra *vadovėlių ir pratybų sąsiuvinių* (tai pažymi atitinkamai 38,9% ir 27,3% respondentų), dar prašoma *didaktinių žaidimų, CD/DVD arba plakatų, tautinės atributikos*. Tyrėjų nuomone, reikėtų tikslinti vadovėlių, pratybų sąsiuvinių pavadinimus, leidyklas, konkrečias mokyklas, kitą jų jau turimą medžiagą norint tenkinti išreikštą poreikį. Tyrėjų nuomone, galima būtų siūlyti naudotis internete randama medžiaga: didaktiniais filmais, pamokų mokomąja medžiaga, renginių scenarijais ir kt. Tačiau, žinant, kad mokyklėlėse dirba ir dalis ne pedagogų, gali kilti problema dėl medžiagos atsirinkimo pagal mokinių amžių bei jos panaudojimo pamokose. Rusijos (Kaliningradas) ir Gruzijos mokyklėlės *prašė žodynų*, dar buvo prašoma *pirmokų pasų, grožinės literatūros ar švietimo leidinių prenumeratos. Priemonių muzikavimui* (skudučių, kanklių) ir *kompiuterių (i pad-y), CD grotuvų* poreikis

nėra didelis.



2 pav. Užsienio lituanistinių įstaigų poreikis

Tyrimo metu buvo įdomu žinoti, kokie užsienio lituanistinių mokyklėlių lūkesčiai. Kai kurie labai plačiai užpildė šią lentelės grafą. Kiti buvo lakoniški – „išlaikyti lietuviybę“ (apie 5%), „grįžti į Lietuvą“ (1%) ar „įteisinti dirbančio mokytojo statusą“ (1%). Daugiausia apklaustieji *tikisi bendrų renginių ir bendradarbiavimo su kitomis lituanistinėmis mokyklėlėmis (8,4%), kvalifikacijos tobulinimo seminarų (7,3%), pagalbos sudarant mokymo planus (1,7%)*. Apie projektų finansavimą kalbėjo tik dvi lituanistinės mokyklėlės. Kiti *pedagogai tikisi metodinės pagalbos*.

Išvados

1. Trys ketvirtadaliai dirbančių užsienio lituanistinėse mokyklose turi pedagoginį išsilavinimą. Todėl tikėtina, kad ugdymo kokybė šiose įstaigose yra gana gera.
2. Reikėtų sisteminti duomenis apie mokytojų skaičių, dalyką, kurį dėsto, mokymo priemonių, kuriomis naudojasi duomenų bazes, tai leistų tikslingai parinkti mokymo priemones, teikti mokomąją medžiagą, tobulinti kvalifikaciją bei patiems mokytojams dalytis gerąja patirtimi.
3. Atsižvelgiant į apklausoje dalyvavusių pedagogų lūkesčius, tobulinti šių įstaigų pedagogų tarpusavio bendravimą ir bendradarbiavimą, organizuojant seminarus, mokymus, vasaros stovyklas, kuriant internetinius puslapius (pvz. facebooke).